

Jaarverslag Wieringer Eilandmuseum 'Jan Lont', 2018



Vereniging

Op 31 december 2018 telde de vereniging 366 leden, we zullen hard aan de slag moeten om het streefgetal van 500 leden te halen.

Bestuur

Gedurende het jaar 2018 was het bestuur als volgt samengesteld: André Lont, voorzitter, Fred van Putten, secretaris; Jan Cazemier, penningmeester; Hendrik Broer, redacteur *Klepek*; Marthisca Lont, contact scholen; Jannie Slotboom, ontvangst en verzorging groepen; Thea Awater, idem, Paul Kühr, beoogd lid.

– Het aantal *betalende* bezoekers in 2018 is iets gestegen t.o.v. 2017: 2211, wat vooral te danken is aan de toegenomen groepsbezoeken, terwijl het aantal individuele bezoekers een dalende lijn vertoont. Naast de betalende bezoekers komen nog ca. 1200 bezoeken van onze leden. We zullen moeten trachten de collectie te vernieuwen en/of te verbreden, teneinde meer individuele bezoekers te trekken.

– Het bestuur is in 2018 12 maal in vergadering bijeen geweest, afgezien van incidentele besprekingen met diverse instanties en organisaties. De financiering van onze plannen was een vaak weerkerend onderwerp, maar ook het organiseren van vele activiteiten vroeg veel vergadertijd, alsmede het onderhoud van de gebouwen.

Kunstuitleen

Eind 2015 is een werkgroep, bestaande uit Maria Koolen, Henk Braad en Fred van Putten, van start gegaan. Aanleiding was de wens van het bestuur om Wieringer kunst op Wieringen te houden. Wethouder Frits Westerkamp was namelijk van plan de kunstcollectie van de voormalige gemeente Wieringen naar Anna Paulowna over te brengen. Hij was echter bereid haar op Wieringen te laten, op voorwaarde dat een groter publiek er kennis van zou kunnen nemen, bijv. door het opzetten van een kunstuitleen. De kunstcollectie van Wieringen (waarvan een groot deel is verworven via de Beeldend Kunstenaars Regeling, BKR) is ons in langdurige bruikleen gegeven door de gemeente HK en nagenoeg volledig beschreven, gedigitaliseerd en op de beeldbank van het Zijper Collectie Beheer Systeem (ZCBS) geplaatst. Henk Braad en Mart Horstman hebben de kunstwerken van objectnummers voorzien en beschreven. Beschadigd werk werd apart gezet. In 2017 is het herstel van de beschadigde kunstwerken van start gegaan, dankzij een subsidie van de Gemeente Hollands Kroon. De restauratie wordt verzorgd door Galerie Zuid in Harskamp, ons aangeraden door Wieringer kunstenaar Piet Lont. Zij levert uitstekend en betaalbaar werk. Thans is het grootste deel van de collectie gerestaureerd. Onze toenmalige webbeheerder, Pieter Smak, heeft in nauwe samenwerking met Gerard van Nes, ontwerper en beheerder van het ZCBS, de uitleenmogelijkheid via onze website technisch mogelijk gemaakt (www.museumjanlont.nl). De kunstuitleen is in 2018, samen met de opening van het museumseizoen van start gegaan. De werkgroep is verrijkt met Tineke Montsma die zich vooral bezighoudt met het onderhouden van contacten met kunstenaars. Op de website bevindt zich een knop *kunstuitleen*. Wanneer men die aanklikt, komt men via *uitleg* en *algemene voorwaarden* en *collectie* op de beeldbank en ziet men de uit te lenen werken. U kunt zo een of meer werken reserveren. Op de eerste of derde zaterdag van de maand kunt U het gereserveerde werk (of een ander) in het museum tussen 14.00 en 16.00 uur ophalen. (Leden van Jan Lont betalen € 3 ipv € 6 p/mnd !)

Nieuwe website

Arthur Wigbout heeft, samen met Ineke Verfaillie, een geheel nieuwe website ontworpen, die is aangepast aan de eisen des tijds. Hij functioneert inmiddels uitstekend. Zie: www.museumjanlont.nl

Netwerk Zuiderzee Collecties

In 2016 heeft de samenwerking met musea rondom het IJsselmeer (*Netwerk Zuiderzee Collecties*, NZZC) steeds duidelijker vorm gekregen. Geregeld zijn er bijeenkomsten om gezamenlijke exposities over diverse onderwerpen mogelijk te maken. Een van de gezamenlijke projecten is het organiseren van reizende tentoonstellingen. Ons museum heeft besloten mee te doen met 'Boten bij de vis'* en 'Jong gekleed, oud gedaan'. [De eerstgenoemde expositie is 23 maart 2019 geopend, tegelijk met de start van het nieuwe seizoen. De kersverse burgermoeder, Rian van Dam, heeft de opening verricht.]

* Voor wat betreft het eerste onderwerp is gekozen voor de *krukelvisserij*. Krukel is Wierings voor alikruik. Alikruiken werden alleen gevangen in het noordelijke gedeelte van de Zuiderzee. De vangst duurde van september tot april, omdat tijdens de zomer de kans op bederf te groot was. De krukels graasden op de algen die op het zee gras groeiden en werden voornamelijk in de wierwaarden rond Wieringen gevangen. Men viste met speciale 'krukelkorren' (80 cm breed), waarbij 4 tot 8 korren per schip werden voortgesleept. Deze visserij werd beoefend met kleine aken die niet te diep mochten steken, opdat men bij laag water zo lang mogelijk kon doorvissen. In de tijd dat het slecht ging met de landbouw, was naast de wierwinning (snijden van zee gras voor het vullen van matrassen e.d.) ook de vangst van alikruiken belangrijk, omdat deze visserij, gezien de kleine scheepjes, met geringe investering kon worden uitgeoefend. In de jaren 20 van de vorige eeuw nam de belangstelling voor krukelvisserij af, waarschijnlijk doordat de mosselvisserij toen meer opbracht en doordat veel Wieringers gingen werken aan de bouw van de Afsluitdijk. Toch visten er in 1931 nog 60 schepen op alikruiken. Met het verdwijnen van het zee gras nam het aantal alikruiken zodanig af dat de visserij erop niet meer loonde.

VVV-informatiepunt

Nu de VVV 'Kop van Noord-Holland' helaas ter ziele is gegaan, is ons museum geschikt bevonden (we zijn 's zomers an woensdag t/m zondag open) om als informatiepunt te gaan fungeren. De inmiddels failliete VVV-organisatie 'Top van Holland' heeft een transitie gemaakt naar Destinatie Marketing Organisatie (DMO) 'Holland boven Amsterdam'. Na de pauze van een vorige ledenvergadering heeft Marlies Groot een voordracht gehouden over deze nieuwe organisatie.

Wandelnetwerk Noord-Holland

Ook belangrijk is dat bij ons museum een van de startpunten is van het *Wandelnetwerk Noord-Holland*. Dit trekt wandelaars aan die wellicht ons museum willen bezoeken of een kopje koffie/thee komen drinken. Ook de nabij gelegen Stroeër kapel zal vermoedelijk wandelaars, c.q. pelgrims, aantrekken die wellicht ook ons museum met een bezoek willen vereren. Er is ook een bescheiden begin gemaakt met de samenwerking tussen de besturen van museum en kapel.

Al met al kunnen we gelukkig terugkijken op een geslaagd museumjaar 2018/2019. We lichten er enkele hoogtepunten uit en blikken vooruit op het komende museumjaar 2019/2020.

Hoogtepunten

In het najaar van 2013 is het bestuur begonnen met het organiseren van maandelijkse activiteiten op de zaterdag- of zondagmiddag. In november van dat jaar vond de eerste verhalenmiddag plaats. De belangstelling was overweldigend. Ook in 2018 was een groot aantal activiteiten gepland: lezingen, verhalen/muziekmiddagen, opening thematentoonstelling/bezoekseizoen, woldagen, breimiddagen, spinnen, schapenscheerday, taandagen, enz.

Onderscheiding voor Gerard van Nes

Gerard van Nes uit Schagerbrug is op 10 maart onderscheiden als Ridder in de Orde van Oranje Nassau. De onderscheiding werd hem uitgereikt tijdens de Algemene Ledenvergadering van het ZCBS (Zijper Collectie Beheer Systeem) in het Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum in Amsterdam. Hij kreeg de Koninklijke onderscheiding voor het opzetten en ontwikkelen van een softwaresysteem, het ZCBS-systeem, voor de beeldbank. Nationale en regionale culturele instellingen en historische verenigingen kunnen hierdoor hun (kunst)collecties via die beeldbank aan het publiek presenteren. Gerard van Nes is in 2000 als vrijwilliger gestart bij het Zijper Museum. Hier kreeg hij te maken met de problematiek van het registreren en publiceren van grote aantallen objecten en foto's via een digitaal systeem. Dit was de aanzet om zijn 'ontwerp digitale beeldbanken' te starten. Zijn ideaal was om de door hem ontwikkelde software gratis beschikbaar te stellen aan niet-commerciële culturele instellingen, zoals musea en historische genootschappen. Dit is hem uitstekend gelukt. Ook Museum Jan Lont heeft zijn collectie, inclusief die van de kunstuitleen, op de beeldbank geplaatst. (Zie onze website, knop *kunstuitleen*.)



André Lont feliciteert Gerard van Nes

Huisvesting materieel erfgoed

In de stal van Jan Rotgans staat ons mobiel materieel erfgoed te wachten op een nieuw onderkomen. Als voorbeeld drie objecten: a) de ambulance, b) twee arrensleden en c) de brandweerspuit met toebehoren. De tijd dringt, want Jan en zijn vrouw Tima worden er beiden niet jonger op. De bedoeling is op ons erf een apart onderkomen voor deze historische voorwerpen te bouwen. Er wordt hard gewerkt aan de financiering ervan.



In de stal van Jan Rotgans: Jan en Iris en een zeer oude ossenbaam.



Walking Wieringen by Night

Ondanks het slechte weer was het leuk om de 750 wandelaars te zien 10 maart voorbijtrekken. Ons museum was verlicht. Daarnaast klonk er muziek: Tineke Osinga op de trekkzak. Ook dit jaar (16 maart) zal weer een lichtkaravaan van ruim 800 deelnemers aan ons museum voorbijtrekken. Wij hopen op gunstig weer!

De Verbalenmiddag

Op 18 maart werd het museum, ondanks de kou, bezocht door meer dan 50 mensen, die genoten van de verhalen door vijf personen verteld: drie Wieringers en twee 'van buiten'. De pauzes tussen de verhalen werden opgeluisterd door zang van Johan Ligthart en Tineke Osinga op de trekkzak.

'Archeo-glossy'

Het Steunpunt Monumenten en Erfgoed van de Provincie heeft in het museum een bijeenkomst georganiseerd, waarbij de eerste 'archo-glossy', *Schatrijk Wieringen*, werd gepresenteerd. In dit kader is ook de inventarisatie van belang van het voornamelijk rollend materieel, dat reeds lang in de schuur van de boerderij van Jan en Tima Rotgans (zie hierboven) ligt of staat opgeslagen.

Vertelcafé

Ruim vijftientwintig bezoekers telde het *Vertelcafé*, georganiseerd en gecoördineerd door het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen, op donderdagavond 6 september in ons museum. De avond verliep buitengewoon geanimeerd en de bezoekers debatteerden er op lustig los over allerlei zaken die door de komst van de Zuiderzeewerken veranderd zijn. Historicus en schrijver Eva Vriend, zelf geen Wieringse, vroeg her en der om verheldering ten aanzien van specifiek Wieringse zaken. Af en toe gaf ze een voorzet, waarna het gesprek weer verder ging. Haar was gevraagd verhalen te verzamelen en te inventariseren, thematisch gerangschikt onder de titel 'Oude zee, Nieuw leven'. Zij doet onderzoek naar de sociaal-economische en cultuurhistorische ontwikkelingen in het Zuiderzeegebied van 1932 tot heden. Daarbinnen passen de verhalen van mensen die betrokken waren en die de Zuiderzeewerken nog persoonlijk hebben meegemaakt. Het uiteindelijke doel van het onderzoek is het schrijven van een aantrekkelijke publicatie, geschikt voor een breed publiek.



Opening zomerseizoen

Er was grote belangstelling voor de opening van het zomerseizoen op 31 maart. Het thema van de zomerexpositie was 'Verborgene erfgoed', te zien zowel in het bezoekerscentrum als in het 'uutlid' van de museumboerderij.



Voorzitter André Lont besteedde aandacht aan het briljante huwelijk van Jeanne en Jan de Weert, grondleggers van het museum en actief in het behoud van het cultureel erfgoed van het Wieringer boerenleven. Ook Pieter Smak werd hulde gebracht voor zijn bijdrage aan de website van het museum. Directeur Wouter van Deenen van de kunstwerkplaats LDS46 te Huisduinen hield tijdens de opening een boeiende lezing over de Beeldende Kunstenaarsregeling en de waarde van kunst. De BKR bestond van 1956 tot 1987. Kunstenaars kregen een inkomen van het rijk in ruil voor kunstwerken. Zo kwam de gemeente Wieringen in de loop der jaren in het bezit van een groot aantal kunstwerken, alsmede door schenkingen en aankoop. Die zijn nu op kosten van de gemeente Hollands Kroon gerestaureerd, gedigitaliseerd en gerubriceerd voor de uitleen.

Van Deenen, voormalig medisch specialist, richt zich sinds een aantal jaren op kunst. Volgens hem is beeldende kunst een onderdeel van het cultureel erfgoed, al is er een zekere spanning tussen afbeelding en verbeelding. Kunst is bedoeld om de beleving te verrijken: een goed kunstwerk gaat iets met je leven doen. Kunst is een reis. Daarnaast geeft Van Deenen toe dat kunst ook economisch een goede investering kan zijn.

Het geheel werd muzikaal omlijst door Gerrit van den Berg, Berend Smit, Hans Jager en Jan Cazemier. Zij zongen liedjes over Wieringen en de Waddenzee, op de trekharmonica begeleid door de Wieringer Madjes.

Ambachtendag en Kienderspel

Na de eerste (echte) taandag op 29 april, waarop het grootzeil, de fok en het touwwerk van de TX35 en de BU61 werden getaand, kwamen we toe aan een tweede, stralende taandag op 22 juli (de Ambachtendag) en een - iets minder stralende, maar - oergezellige derde taandag vol "Kienderspel" op 19 augustus. Op de Ambachtenmarkt was veel te beleven. Verschillende inmiddels bijna verdwenen beroepen werden er in de herinnering van de 375 bezoekers teruggeroepen. Ze maakten ons bewust van de noodzaak tot het behoud van ons cultureel erfgoed. Het museum ging terug naar de tijd van zo'n twee generaties geleden: ijzer werd gesmeed en netten werden getaand. Een warme klus!



Foto's: Herman Loer

Ook de Wieringer Dangers hebben menig zweetdruppeltje gestort. De Gesmeerde Kelen hadden een speciaal plekje uit de zon uitgekozen. Buiten was er gebakken vis voor velen en binnen was er heel wat

lekkers bij de koffie! Bij het "Kienderspel" op 19 augustus viel het weer weliswaar een klein beetje tegen, maar er kwamen ruim 200 bezoekers, waarvan 36 kinderen!



De kinderen vermaken zich opperbest

Foto's: Maria Koolen

Er konden pannenkoeken in de limonadetuin worden gebakken en vissersknopen gemaakt. Kinderen mochten zelf tanen door een lapje stof af te binden met een touwtje en dan in de taanketel met een netje. In de boerderij was een puzzeltocht uitgezet. In de kaaskamer konden de kinderen zich verkleden in kleding van het Ot-en-Sienrek. Ze mochten de 'was doen' met het oude wasbord, juk en wringer. En buiten mochten ze de 'koe melken' of hun hoofd steken in een afbeelding van een boertje en/of boerinnetje. Ze konden raden welke groenten de groentetuin bevat en ook mochten ze raden hoe oud de echte Jan Lont was geworden.

Ingebruikname van het wollen plafonddkleed

Dinsdag 24 juli. Aller ogen in de ontmoetingsruimte zijn naar omhoog gericht, naar de schitterende kleuren waarmee het nieuwe plafonddkleed in tweemaal drie bij elkaar behorende delen naadloos in het interieur lijkt te passen. De ontmoetingsruimte klonk bij oplevering in 2012 nogal hol. Al gauw bleek dat je elkaar slecht kon verstaan als je met veel mensen bij elkaar was. Het idee voor een plafonddkleed kwam van Kaap Skil op Texel. Alleen was het gebouw daar een stuk hoger dan onze ontmoetingsruimte. Donkere aardkleuren zouden bij ons neerdrukkend kunnen gaan werken. Gekozen werd voor wol, op zijn minst van zes schapenvachten afkomstig. Een groep vrijwilligers kwam op maandagmorgens bijeen. In het begin kwam men er niet goed uit, niet over het ontwerp, niet over het ophangstelsel.



Foto's: Mart Horstman

Op initiatief van Tineke Osinga is eerst Dina Schouten ingeschakeld, die een prachtig schilderij van het Wad maakte, waarmee men dacht aan de slag te kunnen. Maar de donkere kleuren moesten wijken voor lichtere tinten als wit, grijs, babyblauw, zonsondergangrood, en crème. Zo werd het ontwerp een wolkenlucht.

Aanvankelijk aan het werk in de ontmoetingsruimte, gingen de dames later naar een meer permanente locatie, de schuur van Boukje de Haan in Oosterland, waar men de spullen kon laten liggen en waar men naar hartenlust kon wassen, spinnen, verven, breien en viltten. Naar men zegt is er voor minstens 800 uur aan werk gaan zitten in het plafonddkleed. Een vernuftig ophangstelsel is uitgedacht en vervaardigd door Arie Eriks.

11 november: Verhalenmiddag over kroonprins Wilhelm op Wieringen

Een verhalenmiddag op zondag 11 november. Deze dag is het precies 100 jaar geleden dat de kanonnen zwegen. De eerste wereldoorlog was voorbij. Wieringen werd gedurende vijf jaar het ballingsoord van de Duitse kroonprins Wilhelm. Over zijn komst en verblijf hier gaat het in de verhaal van dr. John Dehé.



De Kroonprins met dorpsnotabelen en hun vrouwen op het Kerkplein.

Excursie vrijwilligers op 29 oktober

Een leerzaam uitje naar de andere kant van de Afsluitdijk

Maandag 29 oktober gingen wij, ruim 40 vrijwilligers, 's morgens om 9.45 uur in auto's naar het nieuwe gebouw van "Afsluitdijk Wadden Center" te Kornwerderzand, waar we in een apart zaaltje verwelkomd werden met koffie en gebak, een cadeautje van het Center. Onze voorzitter André Lont gaf een kort verslag over het afgelopen seizoen en blikte vooruit. Hij noemde de namen van de nieuwe vrijwilligers en vroeg om verbeterpunten. En ja, we hebben een goed seizoen met veel groepen gedraaid, maar de drukte daarvan komt op te weinig mensen aan. Gelukkig kan het allemaal in een goede sfeer gezegd worden en er zal zeker een reactie op komen.

Een medewerker van het Center gaf ons een presentatie met lichtbeelden over De Nieuwe Afsluitdijk. Het is een samenwerking tussen de provincies Noord-Holland en Fryslân en de gemeenten Hollands Kroon, Súdwest-Fryslân en Harlingen. Zij willen dat de Afsluitdijk een voorbeeld wordt van duurzame innovatie op het gebied van energie en water, economie en water en natuur en water. Samen dragen deze duurzame ontwikkelingen bij aan de sociaal-economische versterking van de regio's aan weerszijden van de Afsluitdijk. Bij het realiseren van die ambities werkt men samen met het Rijk.

Het gebouw zelf is ruim opgezet en heeft een educatief karakter. Op het dak een prachtig uitzicht en natuurlijk ook zonnepanelen. Het aantal bezoekers overtreft in de eerste zeven maanden van het bestaan al de verwachtingen. In het Afsluitdijk Wadden Center bevindt zich een interactieve beleefexpositie. Hoofdthema is het (over)leven van de Nederlanders in de Delta, door de eeuwen heen en met het oog op de toekomst. De huidige en toekomstige werkzaamheden aan de dijk en de aanleg van de vismigratie-rivier kunnen hier op de voet gevolgd worden. De moeite waard om er eens heen te gaan.



Foto's: Mart Horstman



Tot slot

Wij danken alle vrijwilligers voor hun inzet, waarzonder al het bovenstaande nooit gerealiseerd zou zijn. Ook voor het jaar 2019 hopen we op een museumjaar vol bruisende activiteiten.

Fred van Putten,

maart 2019 (met dank aan de redactie van de Klepel)